

Téma: Zdravé kancelárie

Chris Pottage, Manažér pre udržateľné a zdravé budovy, Skanska Veľká Británia

„Zelená certifikácia kancelárskych priestorov systémami LEED alebo BREEAM je dôležitým ukazovateľom energetickej hospodárnosti budovy a kvality použitých materiálov. To však ešte neznamená, že takéto kancelárie vytvárajú zdravšie a produktívnejšie pracovné prostredie. Do úvahy musíme brať viac faktorov ako len úspory energie.“

V práci, väčšina z nás v interiéri, trávime približne tretinu svojho života. To, v akom prostredí pracujeme, má preto výrazný vplyv na naše fyzické a duševné zdravie, ale aj na našu motiváciu a pracovný výkon. Napriek tomu sa málokto zaujíma, akými vlastnosťami sa vyznačujú naše kancelárie. Častou realitou sú preplnené a stroho zariadené *open space* priestory, ktoré zamestnancom neponúkajú dostatočný komfort na prácu a neraz majú problémy s kvalitou vnútorného prostredia. Vedeli ste, že ovzdušie vo vnútri budov je mnohokrát znečistenejšie než vonkajšie prostredie a je zodpovedné za polovicu našich ochorení?

„Formujeme naše budovy, ktoré potom formujú nás.“ Winston Churchill

Zistenia odborníkov sú alarmujúce

Podľa štúdie *Human spaces*¹, ktorá skúmala pracovné prostredie 3600 zamestnancov z 8 krajín EMEA regiónu, 55% ľudí nemá na pracovisku žiadnu zeleň, 42% zamestnancov chýba denné svetlo a 22% nemá potrebné ticho, aby sa mohli koncentrovať na prácu. Štúdia spoločnosti *Aon Hewitt*² okrem toho zistila, že až 63% opýtaných zamestnancov chodí domov unavených a vyčerpaných. Podľa prieskumu *Forbes*³ by sa pritom viac ako tretina zamestnancov (36%) vzdala časti svojho príjmu, len aby sa cítili v práci šťastnejší a mali príjemnejšie pracovné prostredie. Prieskum zahraničného pracovného portálu *FlexJobs*⁴ ukázal, že viac ako 90% opýtaných ľudí uprednostňuje dokončenie dôležitej úlohy alebo projektu mimo kancelárie. Vyše polovica z nich preferuje domov ako miesto pre svoju prácu.

1 http://bit.ly/Human_Spaces

2 http://bit.ly/AON_study

3 http://bit.ly/AON_study

4 http://bit.ly/flexjobs_productivity

5 http://bit.ly/Green_Buildings_Study Ak nie je v texte uvedené inak, použité údaje a štatistiky vychádzajú z tejto štúdie.

Čo s tým? Odpoveď je zelená

V septembri 2014 tímy expertov z celého sveta vypracovali štúdiu *Health, Wellbeing & Productivity in Offices: The next chapter for green building*⁵, v ktorej Svetová rada pre zelené budovy zverejnila výsledky skúmania dopadov dizajnu a komfortu kancelárskych priestorov na fyzické či psychické zdravie ľudí a ich pracovné nasadenie. Štúdia skúmala najmä prepojenia medzi kvalitou vnútorného prostredia v kanceláriách a zdravím zamestnancov. Sledovala napríklad kvalitu vnútorného ovzdušia, vnútornú teplotu, prienik denného svetla, hlučnosť prostredia, dispozíciu a funkcionálnosť jednotlivých častí kancelárií, ale aj výhľad jednotlivých zamestnancov z okna a prítomnosť zelene v budove a v kanceláriách. Odborníci hodnotili aj vplyv lokality, v ktorej sú kancelárie zasadené a dostupnosť jednotlivých služieb.

Podľa záverov štúdie môžu firmy po preskúmaní a optimalizácii jednotlivých oblastí zlepšiť svoje stratégie pre dve najnákladnejšie položky každého biznisu – ľudí a priestory. Zároveň môžu objaviť, ako sa tieto dva svety navzájom ovplyvňujú.

Firmám môže takýto prístup priniesť oveľa vyššie úspory než strohé zameriavanie sa na úspory energií. Personálne náklady, vrátane platov a benefitov, totiž zvyčajne tvoria až 90 % operačných nákladov firiem v porovnaní s 1% na náklady na energie a 9 % na prenájom priestorov. **Aj minimálne**

zlepšenie zdravia a pohody zamestnancov môže mať preto enormné finančné prínosy pre zamestnávateľov (v podobe nižšej fluktuácie zamestnancov, menšej chorobnosti a PN- kovosti zamestnancov i vyššej motivácie a produktivity).

Business Leaders Forum odporúča

Myslíte „zeleno“ už pri výbere/stavbe sídla

Ak máte tú možnosť – vyberte si za svoje sídlo tzv. zelenú budovu. Podľa Smernice 2010/31/EÚ majú mať od roku 2020 všetky novo-postavené budovy takmer nulovú spotrebu energie. Takzvané „zelené budovy“ idú nad rámec týchto energetických požiadaviek. Podľa Slovenskej rady pre zelené budovy sú tieto stavby priateľské k životnému prostrediu (synergia s lokalitou, komunitou a kultúrou, šetrenie energie a iných zdrojov, využívanie obnoviteľných materiálov), prinášajú značné úspory počas životného cyklu budovy (energie a voda, trvácnosť a kvalita) a v neposlednom rade sú ohľaduplné k ľuďom, ktorí v nich žijú a pracujú (poskytujú prístup zdravého čerstvého vzduchu bez škodlivých látok, správne osvetlenie, tepelný komfort, dostatok priestoru pre životné aj profesijné potreby) a podporujú tak pohodu, tvorivosť a produktivitu. Do konca roka 2016 získalo medzinárodnú ekologickú certifikáciu 20 budov na Slovensku.

PRÍKLAD DOBREJ PRAXE

Logistické centrum **Lidl** Sereď je jedno z najväčších a najekologickejších logistických centier v Európe. Pracuje tu viac ako 200 ľudí, pričom centrum zaberá 44 zo 127 predajní firmy. Centrum je prvou budovou, ktorá na území Slovenska získala najvyšší možný stupeň ekologickej certifikácie BREEAM – stupeň Outstanding. V celej budove je inštalované úsporné LED osvetlenie, chladiarenské zariadenia využívajú environmentálne zodpovednú zmes na prírodnej báze, ktorá má nižšiu hodnotu indexu Globálneho Potenciálu Otepľovania (GWP) a teplo získané z chladenia sa využíva spätne na vykurovanie, čím klesá energetická náročnosť budovy. Na pozemku centra sa nachádzajú vsakovacie nádrže zadržiavajúce dažďovú vodu a k dispozícii sú tiež nabíjacie stanice pre elektromobily. Všetka energia dodaná do objektov spoločnosti Lidl (nielen do logistického centra) pochádza z obnoviteľných zdrojov.

Dobré svetlo, dobrá teplota a dobrý vzduch

Kvalita vnútorného ovzdušia je určovaná nízkymi koncentraciami CO₂ a znečisťujúcich látok, ako aj dostatočnou ventiláciou vzduchu, ktorá eliminuje nežiaduce pachy. Vyššia kvalita ovzdušia môže podľa odhadov zvýšiť produktivitu ľudí o 8 až 11%.

Dôležité je, či môžu zamestnanci aspoň do určitej miery kontrolovať teplotu vo svojich kanceláriách. Ak je zamestnancom príliš teplo alebo zima, ich produktivita môže klesnúť o približne 4-6%.

Pre pohodu a zdravie ľudí je tiež dôležitý prísun denného svetla, ktoré by nemalo byť zbytočne nahrádzané umelým osvetlením. Využívajte v kanceláriách svetlé farby. Tieto farby a tiež lesklé plochy lepšie odrážajú svetlo, takže budete potrebovať menej umelého osvetlenia.

Zdravé vybavenie kancelárií

Firmy by nemali zabúdať ani na vhodné vybavenie kancelárií. Kvalitu vnútorného ovzdušia ovplyvňuje aj výber náterov stien a nábytku. Samozrejmosťou by mali byť nastaviteľné a ergonomické stoly a stoličky, nátery, ktoré nevylučujú škodlivé formaldehydy alebo iné prchavé organické látky.

Na trhu sa už objavujú alternatívy, ktoré zabezpečujú zdravšie prostredie. Firma **AkzoNobel** napríklad vyrobila farbu, ktorá čistí vzduch. Je v nej totiž baktéria, ktorá transformuje formaldehyd. Na pamäti treba mať aj podlahy, ideálne ľahko zmyvateľné, aby sa zbytočne nevíril prach, ktorý je problematický pre alergikov. Kobercová spoločnosť **Desso** v spolupráci s Astma Foundation vyvinula koberec, ktorý dokáže pohltiť a zlikvidovať prach.

PRÍKLAD DOBREJ PRAXE

V novembri 2016 sa farmaceutická spoločnosť **Bayer** presťahovala do jednej z bratislavských budov Twin City, ktoré sú nositeľom certifikácie BREEAM excellent a energetickej certifikácie triedy A1. V na mieru šitých kanceláriách pre jedného až štyroch zamestnancov je dostatok prirodzeného svetla. Celý objekt disponuje centrálnou výmenou vzduchu, ale regulácia je možná aj v jednotlivých kanceláriách. Výhodou je aj možnosť prirodzeného vetrania v celom objekte, nakoľko okenné výplne disponujú otvárateľnými časťami.

Spoločnosť dala pri výbere zariadenia kancelárií prednosť dodávateľovi, ktorý používa prírodné suroviny a nábytok zhotovuje spôsobom, ktorý je šetrný k životnému prostrediu a má dlhú trvácnosť. Multifunkčné zariadenia sú umiestnené vo vyhradených častiach spoločných priestorov, mimo jednotlivých pracovísk.

K príjemnej atmosfére na pracovisku prispieva aj množstvo zelene v exteriéri a možnosť relaxu na terasách Twin City. Keďže fyzická aktivita zvyšuje spokojnosť ľudí, zamestnanci Bayer-u majú možnosť využiť pohodlné parkovanie pre bicykle, šatne aj sprchy.

Okrem zníženia nákladov je hlavným argumentom v prospech otvoreného pracovného priestoru tvrdenie, že zvyšujú spoluprácu zamestnancov. To sa však ukazuje ako mýtus. Je pravda, že ľudia v otvorených kanceláriách spolu viac hovoria, ale nie o veciach spojených s prácou.

PRÍKLAD DOBREJ PRAXE

Aj v kancelárii typu *open space* musí mať každý zamestnanec pocit súkromia a pracovnej pohody. V spoločnosti **TNT** znížili hluk otvorených priestorov deliacimi skrinkami, paravánmi a špeciálnou podlahovou krytinou. Ak sa kancelársky nábytok vhodne rozmiestni a vytvorí sa „oddeľovacie steny“, ľudia sa hneď cítia pohodlnejšie. Ak si na ne môžu pripevniť aj súkromné fotky, ešte lepšie. V TNT zvolili rozmiestnenie stolov do tzv. hniezd tvorených štyrmi maximálne však ôsmymi vzájomne prepojenými pracoviskami (pracovisko = stôl s príslušným vybavením). Na každom poschodí v budove vytvorili zasadacie miestnosti, kde sa môžu viesť aj dôverné pracovné rozhovory, a pracovníci majú k dispozícii i oddychovú miestnosť. V otvorenom priestore sa šíria nielen zvuky, ale i vône. Na konzumovanie jedál majú preto v TNT vytvorené osobitné priestory (jedálne, kuchynky).

Ticho ako cesta k vyššej produktivite

Pracovné nasadenie prudko klesá v hlučnom prostredí. Hluk úzko súvisí s dispozičným riešením kancelárskych priestorov, charakterizovaným napríklad hustotou pracovných stolov. Od 80-tych rokov minulého storočia hojne využívaný *open office* je čoraz viac kritizovaným konceptom nielen samotnými zamestnancami, ale i vedcami, ktorí skúmajú jeho vplyv na výkonnosť i zdravie človeka. Podľa prieskumu spoločností *Ipsos* a *Steelcase*⁶, do ktorého sa zapojilo viac ako 10 000 zamestnancov v 14 krajinách sveta, je až 85% zamestnancov nespokojných s kvalitou pracovného prostredia a nemôže sa koncentrovať. Kvôli *open space* kanceláriám majú obmedzenú schopnosť myslieť kreatívne a konštruktívne. V rámci prieskumu až 95% opýtaných pracovníkov deklarovalo, že súkromný priestor pre prácu je pre nich významný a až 31% z nich odchádza z práce domov, aby si svoje úlohy vôbec mohli dokončiť.

Podľa štúdie spoločnosti *Canada Life Group*⁷ si ľudia pracujúci v otvorených kanceláriách berú o 70% viac *sick days* (choroby sa šíria rýchlejšie) ako tí zamestnanci, ktorým je umožnené pracovať z domu.

6 http://bit.ly/Steelcase_study

7 http://bit.ly/Steelcase_study

8 http://bit.ly/Canada_Life_Group

Prírodné prvky v interiéri

Trendom posledných rokov je tzv. biofilický dizajn, ktorého cieľom je prepojiť interiér s okolitou prírodou a zlepšiť tak pocit zdravia a duševnej pohody jeho obyvateľov, zamestnancov či zákazníkov. Zeleň má v kanceláriách výrazný vplyv na psychické zdravie a pohodu zamestnancov. Pri chronickom strese sa zužujú cievy, zvyšuje sa krvný tlak a nervový systém je v napätí. Zelená farba však upokojuje nervový systém, znižuje krvný tlak, odstraňuje vyčerpanosť. Viac ako sto vedeckých štúdií preukázalo, že trávenie času v zelenom prostredí navodzuje relaxáciu a redukuje stres. Ak nie je možné byť v spojení s prírodou, alebo mať aspoň výhľad z okna na zeleň, prírodné materiály v interiéri môžu aspoň sčasti tento deficit doplniť.

VIETE, ŽE...?

- Pracovníci v *open space* kanceláriách stratia denne až 86 minút pracovného času kvôli rozptýleniam.
- V otvorených kanceláriách sú priemerne vyrušení každých 11 minút.
- Následne im trvá v priemere až 23 minút, kým sa opäť dostanú do FLOW – stavu, kedy sú svojou prácou hlboko pohltení.⁷

PRÍKLAD DOBREJ PRAXE

Košickej firme **T-Systems Slovakia** záleží na tom, aby jej zamestnanci mali okolo seba dostatok izbových rastlín a kvetov. Svojim 3890 zamestnancom poskytuje v tomto smere kompletný servis – od objednania rastlín až po ich údržbu. Aktuálne sa ich v pracovných priestoroch firmy nachádza až 4000. Cez prestávky majú zamestnanci možnosť využívať átriové záhrady v japonskom štýle, ktoré sú súčasťou firemných priestorov. V jednej zo zasadacích miestností firmy návštevy príjemne prekvapí rastlinná stena.

VIETE, ŽE...?

Zo štúdie *Human Spaces* pre EMEA región vyplýva, že zamestnanci, ktorí majú na svojom pracovisku zeleň a denné svetlo, majú o 8 % vyššiu produktivitu práce a o 13 % vyššiu úroveň pocitu zdravia ako tí, ktorí nemajú na pracovisku rastliny. Citovaná štúdia zároveň uvádza, že rozdiel v motivácii zamestnancov je 7,3 % v prospech pracoviska so zeleňou.

Ďakujeme za cenné tipy a názory predstaviteľom členských firiem Business Leaders Forum: Bayer, Lidl Slovenská republika, TNT a T-Systems Slovakia a odbornému garantovi Slovenskej rade pre zelené budovy.

Členovia Business Leaders Forum

© Business Leaders Forum, apríl 2017

Združenie Business Leaders Forum je administrované Nadáciou Pontis

Kontakt: cr@nadaciapontis.sk • Nadácia Pontis, Zelinárska 2, 821 08 Bratislava 2 • www.blf.sk